

Asia: VN/33230/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliiton lausunto perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen 6 §:n sekä perusopetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto tuntijakoasetukseen ja perusopetusasetukseen tehtävistä muutoksista.

Kuinka hyvin tunti- ja laskutaidon esitetyssä muodossa vastaavat luku-, kirjoitus- ja laskutaidon tarpeeseen?

Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että tuntijakoon tehtävä kolmen vuosiviikkotunnin (3 vvt) lisäys ehdotetaan kohdennettavaksi kahteen perusopetuksen oppiaineeseen, äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Paikallista liikkumavaraa ei jätetty päättää vuosiviikkotuntien kohdentumisesta äidinkielen ja kirjallisuuden tai matematiikan kesken vl. 1-6. Ehdotus osoittaa tuntijaon oppiainesidonnaisuuden ja kankeuden tilanteissa, jossa paikallista liikkumavara olisi haluttu hyödyntää laajemminkin. Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että ehdotus aiheuttaa vähiten haastavia muutoksia niille kunnille ja opetuksen järjestäjille, jotka jo entuudestaan omilla päätöksillään tarjoavat oppilailleen vähimmäistuntimääriä enemmän opetusta.

Kuntaliitto pitää luku-, kirjoitus- ja laskutaitoon panostamista alakoulun (vl. 1-6) opetuksessa hyvänä. On tärkeää, että oppilaiden perustaitojen vahvistamiseen ja hyvinvointiin sekä jatko-opintokelpoisuuteen kiinnitetään huomiota. Asia korostuu oppivelvollisuuden laajennuttua perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Lapsivaikutustenarvioinnissa olisi voitu paremmin kiinnittää huomiota oppiaineiden painottumiseen eri vuosiluokilla. Jatkossa hieman yli kolmannes kaikista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksesta toteutetaan vuosiluokilla 1-2. Vastaavanlaisesti

matematiikan opiskelu painottuu entistä vahvemmin 3 vuosiluokasta lähtien. Ehdotuksessa ratkaisun pedagogisia perusteluja olisi voitu korostaa enemmän.

Nyt useampi hallitus perättäin on kasvattanut perusopetuksen vähimmäistuntimääriä tiheään tahtiin ilman laajempaa kokonaistarkastelua. Vuoden 2020 alusta lisättiin 2 vuosiviikkotuntia A1-kielen opetusta vuosiluokille 1 ja 2. B1-kielen opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla 7. vuosiluokalle 1.8.2024 alkaen. Kuntaliitto peräänkuuluttaa vuosiviikkotuntien lisäyksien vahvempaa tutkimusperusteisuutta. Ratkaisuiden tulisi olla paremmin tutkimusten ja arviointien kautta todennettavissa resurssiviisaina valintoina suomalaisen koulutusjärjestelmän kontekstissa. Pidämme tärkeänä, että näin merkittävää vuosiviikkotuntien kasvattamisen vaikutusta ja vaikuttavuutta arvioidaan jatkossa laajasti, jotta tietoa olisi paremmin hyödynnettävissä.

Onko tunti- ja opetuskohtainen kohdentaminen eri vuosiluokille esitetystä muodosta tarkoituksen mukainen?

Perusopetuksen vähimmäistuntimäärien kasvattaminen laajentaa kuntien tehtäviä opetuksen järjestäjinä, joka tulee korvata täysimääräisesti. Kuntaliitto pitää esitetyn rahoituksen riittävyyden kannalta tärkeänä asiana sitä, että tuntijakoasetukseen on lisätty selkeät siirtymäsäännökset. Näin muutoksen vaikutukset ja rahoitustarve kohdennetaan alkuvaiheessa vain tiettyjen vuosiluokkien oppilaita koskeviksi. Täysimääräisesti kolmen vuosiviikkotunnin lisäyksestä hyöttyvät vain ne oppilaat, jotka aloittavat perusopetuksen 1. vuosiluokan 1.8.2025 tai sen jälkeen.

Kuntaliitto ei pidä kaikilta osin onnistuneena perusopetusasetuksen muutosta, vaikka se noudattelee perusopetusasetuksen logiikkaa. Perusopetusasetuksen (3 §:n) mukaisen keskimääräisen vuosittaisen ja viikoittaisen vähimmäistuntimäärän tulee täytyä kullakin vuosiluokalla. Erityisesti 3. vuosiluokan keskimääräisen vähimmäistuntimäärän kasvattaminen ehdotuksen mukaisesti 22 tunnista työviikossa 23 tuntiin, sitoo liiaksi opetuksen järjestäjiä tuntijaon muutoksien toteuttamisessa. Paikallisesti tuntimäärien lisäysvaade näyttäytyy ehdotuksen perusteella siltä, että 1.8.2025 alkaen matematiikan opetuksen vuosiviikkotunnin lisäystä ei välttämättä tarvitse kohdentaa 3. vuosiluokalle. Ehdotuksen mukaisesti opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että 3. vuosiluokan oppilaille jonkin perusopetuksen oppiaineen opetusta annetaan jatkossa nykyistä enemmän. Paikallinen liikumavara on tosiasiallisesti suppeampi kuin ehdotus antaa ymmärtää. Tämä koskee erityisesti niitä opetuksen järjestäjiä, jotka tarjoavat tällä hetkellä 3. vuosiluokan oppilaalle opetusta perusopetusasetuksen 3 §:n mukaisesti keskimäärin vähintään 22 tuntia työviikossa. Kuntaliiton mukaan jatkossa tulisi harkita voitaisiinko tuntijakoon ja siihen kytköksissä olevien säännösten systematiikka yksinkertaistaa. Työviikon tuntimäärien vaihtelut johtavat koulupäivän pituuksien vaihteluun vuosi-luokittain. Tämä heijastuu mm. kuntien koulukuljetuskäytänteisiin ja kustannuksiin sekä muihin koulupäivän yhteydessä järjestettäviin toimintoihin kuten maksulliseen perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja maksuttomiin harrastus- tai kerhotoimintoihin. Ehdotetut muutokset voivat erityisesti lisätä kustannuspaineita koulukuljetusten järjestämisessä.

Kuntaliitto pitää perusopetusasetuksen 4 §:n joustavoittamista tarpeellisena tuntijaon muutoksen takia. Esitämme, että perusopetusasetuksen 4 §:ää muutettaisiin 1.8.2025 alkaen siten, että kahdella ensimmäisellä vuosiluokalla oppilaan työpäivään saa kuulua enemmän kuin viisi oppituntia, mikäli opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Kuntaliiton käsityksen mukaan tälle mahdollisuudelle on ilmennyt tarve kasvavien vuosiviikkotuntien johdosta. Kuntaliiton mukaan laajemman jouston salliminen ei poista opetuksen järjestäjän perusopetuslain 24 §:n mukaista veloitetta huolehtia oppilaan kohtuullisesta työmäärästä.

Muita huomioita esityksestä?

Pidämme tärkeänä, että pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti tuntijakoon tehtävien muutoksien tarkoitus on antaa lisää aikaa käsitellä nykyisiä opetussuunnitelman perusteisiin kirjattuja tavoitteita ja sisältöalueita. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet eivät ehdotuksen mukaisesti muutu. Opetushallituksen ei näin ollen ole tarvetta käynnistää opetussuunnitelman perusteiden uudistusta, jolle ei ole varattu rahoitusta. Kunnissa muutos edellyttää ennen kaikkea paikallisen tuntijaon päivittämistä. On myös mahdollista, että paikallista opetussuunnitelmaa halutaan joltain osin muuttaa.

Esityksessä olisi voitu erikseen kiinnittää huomiota S2- ja R2- opetuksen kehittämistarpeisiin. Monessa kunnassa maahanmuuttajataustaisia oppijoita on yhä enemmän peruskoulutuksen piirissä. Karvin tuottamat arvioinnit antavat viitteitä siitä, että mm. kielitaidon kehittymiseen ja kielitietoisuuteen on syytä kiinnittää huomiota. Kahden vuosiviikkotunnin kasvattaminen äidinkielessä ja kirjallisuudessa tulisi antaa myös S2- ja R2-oppilaille paremman osaamisen ja valmiudet suoriutua jatko-opinnoista menestyksekkäästi. Tästäkin näkökulmasta tarvitaan vaikuttavuusarviointia.

Sjöström Mari
Suomen Kuntaliitto ry